

Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (pirmoji kolegija) SPRENDIMAS

2014 m. lapkričio 5 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą — Socialinė apsauga — Reglamentas (EEB) Nr. 1408/71 — 12, 45, 46 ir 94 straipsniai — Nacionalinės teisės aktai, pagal kuriuos reikalaujama nutraukti senatvės draudimo įmokų mokėjimą, kad būtų skirta senatvės pensija — Trūkstančių draudimo laikotarpių įgijimas sumokant įmokas — Draudimo laikotarpių sutapimas keliose valstybėse narėse — Apdraustąjį galimybė nukrypti nuo draudimo įmokų mokėjimo ir draudimo laikotarpių sumavimo taisyklės — Skirtos pensijos mokėjimo nutraukimas ir permokos susigrąžinimas — Pareiga mokėti palūkanas“

Byloje C-103/13

dėl *Administrativen sad Sofia-grad* (Bulgarija) 2013 m. vasario 12 d. sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2013 m. kovo 4 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Snezhana Somova

prieš

Glaven direktor na Stolichno upravlenie „Sotsialno osiguryavane“

TEISINGUMO TEISMAS (pirmoji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas A. Tizzano, teisėjai E. Levits, M. Berger (pranešėja), S. Rodin ir F. Biltgen,

generalinis advokatas M. Wathelet,

posėdžio sekretorius M. Aleksejev, administratorius,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2014 m. sausio 9 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

— Bulgarijos vyriausybės, atstovaujamos E. Petranova ir Y. Atanasov,

— Airijos, atstovaujamos E. Creedon,

— Europos Komisijos, atstovaujamos M. Kellerbauer, D. Roussanov, V. Kreuzschitz ir S. Petrova,

susipažinęs su 2014 m. kovo 5 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

* Proceso kalba: bulgarų.

priima šį

Sprendimą

- 1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl SESV 48 straipsnio pirmos pastraipos a punkto ir 49 straipsnio, taip pat 1996 m. gruodžio 2 d. Tarybos reglamentu (EB) Nr. 118/97 (OL L 28, 1997, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k. 5 sk., 3 t., p. 3) iš dalies pakeistos ir atnaujintos redakcijos 1971 m. birželio 14 d. Tarybos reglamento (EEB) Nr. 1408/71 dėl socialinės apsaugos sistemų taikymo pagal darbo sutartį dirbantiems asmenims, savarankiškai dirbantiems asmenims ir jų šeimos nariams, judantiems Bendrijoje, iš dalies pakeisto 2006 m. gruodžio 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (EB) Nr. 1992/2006 (OL L 117, p. 1; toliau – Reglamentas Nr. 1408/71), 12 straipsnio 1 ir 2 dalių, 46 straipsnio 1 ir 2 dalių ir 94 straipsnio 2 dalies išaiškinimo.
- 2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant S. Somova ir *Glaven direktor na Stolichno upravlenie „Sotsialno osiguryavane“* (Socialinio draudimo sostinės valdybos (toliau – SUSO) generalinis direktorius) ginčą dėl pastarojo sprendimo nurodyti susigrąžinti išmokėtas senatvės pensijos sumas su palūkanomis, nes teisė į senatvės pensiją buvo suteikta tariamai pažeidžiant Socialinio draudimo kodekso (*Kodeks za sotsialnoto osiguryavane*, toliau – SDK) 94 straipsnio 1 dalį.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisės aktai

- 3 Pagrindinės bylos aplinkybių klostymosi metu galiojęs Reglamentas Nr. 1408/71 buvo panaikintas 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (EB) Nr. 883/2004 dėl socialinės apsaugos sistemų koordinavimo (OL L 166, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 5 t., p. 72).
- 4 Reglamento Nr. 1408/71 12 straipsnio „Išmokų sutapimo išvengimas“ 1 ir 2 dalyse buvo nustatyta:
„1. Šis reglamentas negali nei suteikti, nei išsaugoti teisės gauti kelias tos pačios rūšies išmokas už vieną ir tą patį privalomo draudimo laikotarpį. Tačiau ši nuostata netaikoma išmokoms invalidumo, senatvės, mirties atvejais (pensijoms) ar išmokoms dėl profesinės ligos, kurias skiria dviejų ar daugiau valstybių narių įstaigos pagal 41 straipsnį, 43 straipsnio 2 ir 3 dalis, 46, 50 ir 51 straipsnius arba 60 straipsnio 1 dalies b punktą.
2. Jeigu šiame reglamente nenustatyta kitaip, valstybės narės teisės aktų nuostatos, reglamentuojančios išmokų sumažinimą, jų mokėjimo sustabdymą ar nutraukimą joms sutapus su kitomis socialinės apsaugos išmokomis arba bet kuriomis kitomis pajamomis, gali būti taikomos, net jeigu teisė gauti tokias išmokas buvo įgyta pagal kitos valstybės teisės aktus arba jeigu tokios pajamos buvo gautos kitos valstybės narės teritorijoje.“
- 5 To paties reglamento 44 straipsnio „Bendrosios išmokų skyrimo nuostatos pagal darbo sutartis dirbantiems asmenims arba savarankiškai dirbantiems asmenims, kai jiems buvo taikomi dviejų ar kelių valstybių narių teisės aktai“ 1 ir 2 dalys buvo suformuluotos taip:
„1. Pagal darbo sutartį dirbančio asmens arba savarankiškai dirbančio asmens, kuriems buvo taikomi dviejų ar kelių valstybių narių teisės aktai, arba jo išlaikytinių teisės gauti išmokas nustatomos pagal šio skyriaus nuostatas.

2. Jeigu 49 straipsnyje nenustatyta kitaip, atitinkamo asmens prašymas skirti išmoką nagrinėjamas visų teisės aktų, kurie buvo taikomi pagal darbo sutartį dirbančiam asmeniui arba savarankiškai dirbančiam asmeniui, atžvilgiu. Išimtis iš šių taisyklių daroma tik tuo atveju, kai atitinkamas asmuo aiškiai prašo, kad būtų atidėtas senatvės išmokos, į kurią jis turėtų teisę pagal vienos ar daugiau valstybių narių teisės aktus, skyrimas.“

- 6 Reglamento Nr. 1408/71 45 straipsnio „Atsižvelgimas į draudimo ar gyvenimo laikotarpius, kuriuos pagal taikomus teisės aktus įgijo pagal darbo sutartį dirbantis asmuo arba savarankiškai dirbantis asmuo, nustatant teisės į išmokas įgijimą, išsaugojimą ar atgavimą“ 1 dalyje buvo nustatyta:

„Jeigu pagal valstybės narės teisės aktus teisės į išmokas įgijimas, išsaugojimas ar atgavimas pagal sistemą, kuri pagal 2 arba 3 dalį nėra speciali, priklauso nuo draudimo ar gyvenimo laikotarpių, tai tos valstybės narės kompetentinga įstaiga, kai reikia, sumuoja draudimo ar gyvenimo laikotarpius, įgytus pagal bet kurios kitos valstybės narės teisės aktus, nepriklausomai nuo to, ar jie buvo įgyti pagal bendrą ar specialią sistemą, ir ar asmuo dirbo pagal darbo sutartį ar savarankiškai. Šiuos laikotarpius ji sumuoja, tartum jie būtų įgyti pagal jos administruojamus teisės aktus.“

- 7 Minėto reglamento 46 straipsnio „Išmokų skyrimas“, 1 ir 2 dalyse buvo numatyta:

„1. Kai pagal valstybės narės teisės aktus teisė gauti išmokas įgyjama netaikant 45 straipsnio arba 40 straipsnio 3 dalies, galioja šios taisyklės:

- a) kompetentinga įstaiga mokėtinos išmokos dydį apskaičiuoja:

- i) tik pagal jos administruojamų teisės aktų nuostatas;
- ii) pagal 2 punktą;

- b) kompetentinga įstaiga gali atsisakyti skaičiavimo pagal a punkto ii papunktį, jeigu taip skaičiuojant išmokos dydis, nepaisant dėl skaičių suapvalinimo susidarantių skirtumų, yra lygus ar mažesnis už dydį, gautą skaičiuojant pagal a punkto i papunktį, jeigu ta įstaiga netaiko jokių teisės aktų, neleidžiančių 46b ir 46c straipsniuose nurodyto sutapimo, arba jeigu minėta įstaiga taiko teisės aktus, kuriuose nustatytas [draudžiamas] 46c straipsnyje nurodytas sutapimas, su sąlyga, jei minėtuose teisės aktuose nustatyta, kad į kitos rūšies išmokas atsižvelgiama draudimo ar gyvenimo laikotarpių, įgytų tik pagal šiuos teisės aktus, pagrindu, kad remiantis tais draudimo ar gyvenimo laikotarpiais būtų galima įgyti teisę į visą išmoką [pagal santykį tarp draudimo ar gyvenimo laikotarpių, įgytų pagal šiuos teisės aktus, trukmės ir draudimo ar gyvenimo laikotarpių, būtinų pagal šiuos teisės aktus norint įgyti teisę į visą išmoką, trukmės].

IV priedo C dalyje atitinkamai kiekvienai valstybei narei nurodyti atvejai, kuri iš tų dviejų taisyklių bus taikoma praktikoje [kuriais abi taisyklės lemtų tokį rezultatą].

2. Jeigu valstybės narės teisės aktais nustatytos sąlygos teisei gauti išmokas įvykdomos tik taikant 45 straipsnį ir (arba) 40 straipsnio 3 dalį, tai galioja šios taisyklės:

<...>“

- 8 To paties reglamento 84a straipsnyje „Įstaigų ir asmenų, kuriems taikomas šis reglamentas, tarpusavio santykiai“ buvo nustatyta:

„1. Įstaigos ir asmenys, kuriems taikomas šis reglamentas, privalo abipusiškai keistis informacija ir bendradarbiauti, kad būtų užtikrintas teisingas šio reglamento įgyvendinimas.

Pagal gero administravimo principą įstaigos į visus paklausimus atsako per protingą laikotarpį ir visiems atitinkamiems asmenims pateikia visą su tuo susijusią informaciją, reikalingą naudotis šiuo reglamentu suteiktomis teisėmis.

Atitinkami asmenys kuo greičiau praneša kompetentingos valstybės arba gyvenamosios vietos valstybės įstaigoms apie visus jų asmeninės arba šeimyninės [šeiminės] padėties pasikeitimus, kurie turi įtakos jų teisei gauti išmokas pagal šį reglamentą.

2. Dėl 1 dalies trečiojoje pastraipoje nurodytos pareigos teikti informaciją nesilaikymo gali būti taikomos proporcingos priemonės pagal nacionalinę teisę. Nepaisant to, šios priemonės yra lygiavertės toms, kurios taikomos pagal vidaus teisę panašiais atvejais ir dėl jų pareiškėjams nėra neįmanoma arba pernelyg sunku naudotis šiuo reglamentu suteiktomis teisėmis.

3. Atsiradus šio reglamento aiškinimo ar taikymo sunkumams [sunkumų], dėl kurių kiltų grėsmė asmens, kuriam taikomas šis reglamentas, teisėms, kompetentingos valstybės arba atitinkamo asmens gyvenamosios vietos valstybės įstaiga kreipiasi į atitinkamos (-ų) valstybės (-ių) narės (-ių) įstaigą (-as). Jeigu per protingą laikotarpį sprendimo nerandama, atitinkamos valdžios institucijos gali kreiptis į Administracinę komisiją įsikišti.“

- 9 Reglamento Nr. 1408/71 94 straipsnio dėl pereinamojo laikotarpio nuostatų, taikomų pagal darbo sutartį dirbantiems asmenims, 2 dalyje buvo nustatyta:

„Nustatant pagal šį reglamentą įgytas teises, įskaitomi visi draudimo laikotarpiai ir, kur reikia, visi darbo pagal darbo sutartį arba gyvenimo laikotarpiai, įgyti pagal valstybės narės teisės aktus iki 1972 m. spalio 1 d. arba iki reglamento įsigaliojimo tos valstybės narės teritorijoje arba tos valstybės teritorijos dalyje.“

- 10 Reglamento Nr. 1408/71 IV priedo C dalis vadinosi „Reglamento 46 straipsnio 1 dalies b punkte nurodyti atvejai, kai galima atsisakyti skaičiuoti išmoką pagal reglamento 46 straipsnio 2 dalį“. Jos B punkte „Bulgarija“ buvo numatyta:

„Visi prašymai skirti pensijas už draudimo laikotarpius ir senatvės pensijas, invalidumo pensijas dėl bendros ligos ir maitintojo netekimo pensijas, susidariusias dėl pirmiau nurodytų pensijų.“

- 11 Šio reglamento VII priedo „Atvejai, kai asmeniui tuo pačiu metu taikomi dviejų valstybių narių teisės aktai“ 2 punkte buvo numatyta:

„Kai asmuo savarankiškai dirba Bulgarijoje ir pagal darbo sutartį dirba bei gauna pajamas kitoje valstybėje narėje.“

Bulgarijos teisė

- 12 SDK 4 straipsnio 3 dalyje nustatyta:

„Privalomai draudžiami nuo neįgalumo dėl ligos, senatvės ir mirties atveju:

<...>

- 5) savarankiškai dirbantys asmenys, gaunantys mėnesinį darbo užmokestį, kuris, išskaičius teisės aktuose nustatytas išlaidas, didesnis ar lygus minimaliam darbo užmokesčiui, jeigu atitinkamą mėnesį jie neapdrausti remiantis kitu pagrindu;
- 6) savarankiškai dirbantys asmenys, atitinkamą mėnesį apdrausti remiantis kitu pagrindu, neatsižvelgiant į darbo užmokesčio dydį.

<...>

13 2000 m. birželio 29 d. Sprendimu Nr. 5 *Konstitucionen sad* (Konstitucinis Teismas) pripažino savarankiškai dirbantiems pensinio amžiaus asmenims nustatytą pareigą būti apsidraudusiems ir mokėti draudimo įmokas prieštaraujantį Konstitucijai. Vis dėlto šie savarankiškai dirbantys pensinio amžiaus asmenys gali draustis savanoriškuoju draudimu nuo trijų rūšių draudiminių įvykių, išvardytų SDK 4 straipsnio 3 dalyje.

14 Nuo 2005 m. gruodžio 27 d. iki 2011 m. gruodžio 31 d. savarankiškai dirbantiems asmenims taikytos redakcijos SDK 94 straipsnio „Pensijos skyrimo data“ 1 dalyje buvo nustatyta:

„Pensijos skiriamos nuo tos dienos, kai įgyjama teisė jas gauti, o senatvės pensija – nuo socialinio draudimo pabaigos, jeigu per šešis mėnesius nuo teisės įgijimo arba prireikus – nuo socialinio draudimo pabaigos pateiktas prašymas su reikalaujamais dokumentais. Jeigu dokumentai pateikti pasibaigus šešių mėnesių terminui nuo teisės įgijimo arba prireikus – nuo draudimo pabaigos, pensija skiriama nuo dokumentų pateikimo dienos.“

15 SDK 94 straipsnyje nustatyta savarankiškai dirbančių asmenų pareiga nutraukti draudimą norint gauti teisę į pensiją panaikinta nuo 2012 m. sausio 1 dienos.

16 SDK 114 straipsnio „Nepagrįstai išmokėtų sumų išieškojimas“ 1 dalyje nustatyta:

„Kaip draudimo išmokos nepagrįstai išmokėtos sumos išieškomos iš gavėjo kartu su palūkanomis <...>.“

17 SDK pereinamojo laikotarpio ir baigiamųjų nuostatų 9 straipsnio 3 ir 5 dalyse nustatyta:

„3. Nustatant pensijos draudimo stažą atsižvelgiama ir į laikotarpį, kai suinteresuotiesiems asmenims, sulaukusiams 68 straipsnio 1 ir 2 dalyse nurodyto amžiaus, iki teisės į pensiją įgijimo trūko penkerių įmokų mokėjimo metų ir už šį laikotarpį sumokėtos draudimo įmokos, apskaičiuotos pagal savarankiškai dirbantiems asmenims garantuojamas minimalias pajamas, nustatomas šių įmokų mokėjimo dieną, remiantis Įstatymu dėl privalomojo valstybinio draudimo finansavimo, jeigu į minėtą laikotarpį neatsižvelgiama kaip į draudimo laikotarpį pagal kitą šio kodekso nuostatą.

<...>

5. Už draudimo laikotarpį, įgytą pagal trečią dalį, teisė gauti pensiją atsiranda socialinio draudimo įmokų sumokėjimo dieną arba šių įmokų mokėjimo dalimis plano patvirtinimo dieną.“

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

18 2007 m. sausio 18 d. S. Somova paprašė skirti jai senatvės pensiją ir nurodė, kad dirbo Bulgarijoje nuo 1957 m. sausio 18 d. iki 1996 m. gegužės 31 d., o nuo 1996 m. birželio 4 d. ji nebėra apdrausta. 2007 m. vasario 6 d. sprendimu šis prašymas atmestas dėl to, kad S. Somova, Bulgarijoje mokėjusi socialinio draudimo įmokas 33 metus, 11 mėnesių ir 17 dienų, neatitiko pagal Bulgarijos teisę keliamų amžiaus ir draudimo stažo reikalavimų.

19 2007 m. birželio 22 d. S. Somova paprašė skirti senatvės pensiją pagal tuo metu galiojusios redakcijos SDK pereinamojo laikotarpio ir baigiamųjų nuostatų 9 straipsnį. Pagal šią nuostatą tam, kad atsirastų teisė gauti senatvės pensiją, buvo reikalaujama sumokėti draudimo įmokas už trūkstamą 2 metų, 6 mėnesių ir 17 dienų laikotarpį. 2007 m. liepos 5 d. sprendimu, gavus S. Somova prašymą, buvo nustatytas trūkstamų draudimo įmokų mokėjimo dalimis planas.

- 20 Tą pačią dieną S. Somova dukra, veikianti kaip įgaliotinė, raštu patvirtino, kad nuo 1996 m. birželio 4 d. jos motina nebedirbo ir nebuvo apdrausta.
- 21 2007 m. liepos 11 d. įsakymu S. Somova skirta minimalaus dydžio senatvės pensija nuo 2007 m. liepos 5 dienos. Pensijos dydis kelis kartus perskaičiuotas.
- 22 Po to, kai 2011 m. kompetentingai Austrijos socialinio draudimo įstaigai S. Somova pateikė prašymą skirti senatvės pensiją, 2011 m. rugsėjo 20 d. SUSO gavo E 001/AT ir E 205/AT formos pažymas. Iš šių pažymų matyti, kad nuo 1995 m. spalio mėn. iki 2000 m. gruodžio mėn. ir nuo 2001 m. sausio mėn. iki 2011 m. liepos mėn. S. Somova Austrijoje buvo apdrausta savarankiškai dirbantiems asmenims nustatytu socialiniu draudimu pagal Austrijos federalinį socialinio draudimo įstatymą. Per šiuos laikotarpius S. Somova Austrijoje vertėsi ūkininkės profesija.
- 23 SUSO padarė išvadą, kad 2007 m. liepos 5 d., t. y. senatvės pensijos skyrimo dieną, S. Somova nenutraukė socialinio draudimo įmokų mokėjimo. Tuo remdamasi SUSO priėmė tris sprendimus, kuriais pripažino negaliojančiais sprendimą S. Somova skirti senatvės pensiją, ir du sprendimus dėl pensijos padidinimo ir nurodė gavėjai grąžinti sumokėtas sumas su palūkanomis.
- 24 S. Somova skundas dėl šių sprendimų buvo atmetas 2011 m. gruodžio 2 d. SUSO sprendimu. SUSO nusprendė, kad 2007 m. liepos 5 d. S. Somova įgaliotinės pranešimas buvo susijęs ne tik su socialinio draudimo nutraukimu Bulgarijoje, nes pagal Reglamento Nr. 1408/71 84a straipsnį S. Somova privalėjo pranešti Bulgarijos socialinio draudimo įstaigai apie tai, kad ji apdrausta kitoje valstybėje narėje. Be to, anot SUSO, pagal šio reglamento 44 straipsnio 2 dalį ir 45 straipsnį reikėjo atsižvelgti į S. Somova draudimo stažą Austrijoje ir netaikyti SDK pereinamojo laikotarpio ir baigiamųjų nuostatų 9 straipsnio.
- 25 Anot S. Somova, aplinkybė, kad prašymo pensijai gauti pateikimo Bulgarijoje momentu ji buvo apdrausta Austrijoje, nesvarbi, nes ji priklausė kitos valstybės narės socialinio draudimo sistemai.
- 26 Šiomis aplinkybėmis *Administrativen sad Sofia-grad* nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

- „1. Ar pagrindinės bylos aplinkybėmis [SESV] 48 straipsnio pirmą pastraipą ir [SESV] 49 straipsnį reikia aiškinti taip, kad pagal jas nedraudžiama nacionalinės teisės nuostata, kaip antai [pagrindinėje byloje] nagrinėjama [SDK] 94 straipsnio 1 dalis, dėl reikalavimo nutraukti socialinį draudimą kaip pagrindo skirti senatvės pensiją valstybės narės piliečiui, kuris prašymo skirti pensiją pateikimo momentu savarankiškai dirba kitoje valstybėje narėje ir jam taikomas [Reglamentas Nr. 1408/71]?
2. Ar Reglamento Nr. 1408/71 94 straipsnio 2 dalį reikia aiškinti taip, kad kartu su SESV 48 straipsnio pirmos pastraipos a punktu pagal ją leidžiama nukrypti nuo draudimo laikotarpių sumavimo taisyklės, kai draudimo laikotarpiai įgyti kitoje valstybėje narėje iki datos, kai reglamentas pradėtas taikyti valstybėje narėje, kurioje pateiktas prašymas skirti pensiją, ir kad pagal minėtą nuostatą apdraustajam asmeniui suteikiama teisė rinktis, ar prašyti sumuoti šiuos laikotarpius, ir vertinti sumavimo būtinumą, jei vien pagal valstybės, kurioje pateiktas prašymas skirti pensiją, teisę įgyto stažo nepakanka teisei į pensiją įgyti, o būtiną stažą galima įgyti tik sumokėjus draudimo įmokas?

Ar šiomis aplinkybėmis pagal SESV 48 straipsnio pirmos pastraipos a punktą leidžiama po Reglamento Nr. 1408/71 taikymo pradžios apdraustojo asmens nuožiūra atsisakyti taikyti jo 46 straipsnio 2 dalį dėl draudimo laikotarpių sumavimo, kai apdraustasis asmuo prašyme skirti pensiją nenurodo kitoje valstybėje narėje įgytų draudimo laikotarpių?

3. Ar Reglamento Nr. 1408/71 12 straipsnio 1 dalį reikia aiškinti taip, kad pagal ją draudžiama pripažinti draudimo stažą remiantis draudimo įmokų mokėjimu, kaip numatyta Bulgarijos teisėje [SDK pereinamojo laikotarpio ir baigiamųjų nuostatų] 9 straipsnio 3 dalyje, kai, kaip pagrindinės bylos aplinkybėmis, taip pripažįstamas draudimo stažas sutampa su pagal kitos valstybės narės teisę įgytais draudimo laikotarpiais?
4. Ar Reglamento Nr. 1408/71 12 straipsnio 2 dalį reikia aiškinti taip, kad pagal ją valstybei narei leidžiama nutraukti pensijos mokėjimą ir išieškoti visas pagal jos nacionalinę teisę jos piliečiui išmokėtas senatvės pensijos sumas, jei [šiuo] reglamente įtvirtinti reikalavimai įvykdomi tik pensijos skyrimo dieną ir remiantis vien nacionaline teise grindžiamais motyvais, pagal kuriuos pensijos skyrimo dieną suinteresuotojo asmens socialinis draudimas nebuvo nutrauktas, draudimo stažas pripažintas remiantis draudimo įmokų mokėjimu pagal nacionalinę teisę, neatsižvelgiant į pensijos skyrimo dieną kitoje valstybėje narėje įgytus draudimo laikotarpius ir nenurodant motyvų, kodėl reikėjo nustatyti kitokį pensijos dydį?

Jei leidžiama išieškoti išmokėtas pensijos sumas, ar remiantis Sąjungos teisėje galiojančiais lygiavertiškumo ir veiksmingumo principais galima reikalauti ir palūkanų, jei valstybės narės nacionalinėje teisėje nenumatytas palūkanų mokėjimas išieškant pagal tarptautinę sutartį išmokėtą pensiją?“

Dėl prejudicinių klausimų

Dėl klausimų priimtimumo

- 27 Airija laiko prašymą priimti prejudicinį sprendimą nepriimtiniu, nes mano, kad pagrindinė byla yra išimtinai vidaus pobūdžio ir sprendimui joje priimti nereikia nei taikyti, nei aiškinti Sąjungos teisės. Kartu ši valstybė narė mano, kad prašyme priimti prejudicinį sprendimą nėra pakankamai informacijos apie pagrindinės bylos faktines ir teisines aplinkybes, iš kurių aiškiai būtų matyti galima Sąjungos teisės įtaka šiai bylai.
- 28 Šiems argumentams negalima pritarti. Reikia priminti, kad pagal Teisingumo Teismo praktiką su laisvu asmenų judėjimu susijusios ESV sutarties normos ir joms įgyvendinti priimti teisės aktai negali būti taikomi situacijoms, kurios neturi jokių sąsajų su kuria nors iš Sąjungos teise reglamentuojamų situacijų ir kurių visos svarbios aplinkybės susijusios tik su viena valstybe nare (žr. Sprendimo *Dereci ir kt.*, C-256/11, EU:C:2011:734, 60 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).
- 29 Vis dėlto, nors nagrinėjamu atveju pagrindinė byla iš esmės susijusi su SDK 94 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta sąlyga, pagal kurią teisės į pensiją suteikimas priklauso nuo socialinio draudimo nutraukimo, nagrinėjamos situacijos negalima pripažinti išimtinai valstybės narės vidaus situacija. Iš tiesų prašymo skirti pensiją pateikimo dieną S. Somova savarankiškai dirbo Austrijoje ir taip įgyvendino savo teisę į laisvą įsisteigimą pagal SESV 49 straipsnį.
- 30 Be to, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nustatė, kad tam tikri S. Somova draudimo pagal Austrijos senatvės draudimo sistemą laikotarpiai sutapo su panašiais draudimo laikotarpiais Bulgarijoje, kaip antai 2 metų, 6 mėnesių ir 17 dienų laikotarpiu, už kurį S. Somova papildomai sumokėjo draudimo įmokas pagal SDK pereinamojo laikotarpio ir baigiamųjų nuostatų 9 straipsnio 3 dalį. Esant tokiai situacijai iš esmės taikomos Reglamento Nr. 1408/71 nuostatos.
- 31 Todėl pateikti prejudiciniai klausimai yra priimtini.

Dėl pirmojo klausimo

- 32 Pirmuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar pagal SESV 48 ir 49 straipsnius draudžiama nacionalinės teisės nuostata, kaip antai SDK 94 straipsnio 1 dalis, pagal kurią teisei į senatvės pensiją įgyvendinti nustatyta išankstinė sąlyga nutraukti socialinio draudimo įmokų, susijusių su kitoje valstybėje narėje vykdoma veikla, mokėjimą.

Dėl apribojimų buvimo

- 33 Kalbant apie klausimą, ar pagrindinėje byloje nagrinėjama nacionalinės teisės nuostata ribojamas laisvas darbuotojų judėjimas, primintina, kad iš nusistovėjusios Teisingumo Teismo praktikos matyti, jog Reglamentas Nr. 1408/71 nesukuria bendros socialinės apsaugos sistemos, bet leidžia toliau egzistuoti atskiroms nacionalinėms sistemoms, ir vienintelis jo tikslas yra užtikrinti jų koordinavimą. Tad valstybės narės išsaugo įgaliojimus socialinės apsaugos sistemų organizavimo srityje (žr. Sprendimo *Salgado González*, C-282/11, EU:C:2013:86, 35 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).
- 34 Taigi, nesant suderinimo Europos Sąjungos lygiu, kiekvienos valstybės narės teisės aktuose nustatomos, be kita ko, teisės į išmokas suteikimo sąlygos (Sprendimo *Salgado González*, EU:C:2013:86, 36 punktas ir jame nurodyta teismo praktika).
- 35 Vis dėlto įgyvendindamos šią savo kompetenciją valstybės narės turi laikytis Sąjungos teisės ir pirmiausia Sutarties nuostatų, susijusių su kiekvienam Sąjungos piliečiui pripažinta laisve judėti ir gyventi valstybių narių teritorijoje (Sprendimo *Salgado González*, EU:C:2013:86, 37 punktas ir jame nurodytą teismo praktiką).
- 36 Taip pat primintina, kad visomis Sutarties nuostatomis, susijusiomis su laisvu asmenų judėjimu, siekiama palengvinti Sąjungos piliečiams sąlygas visoje jos teritorijoje vykdyti bet kokią profesinę veiklą ir draudžiamos priemonės, galinčios sudaryti mažiau palankias sąlygas šiems piliečiams, kai jie siekia vykdyti ekonominę veiklą kitos valstybės narės teritorijoje (žr., be kita ko, Sprendimo *Bosman*, C-415/93, EU:C:1995:463, 94 punktą ir Sprendimo *ITC*, C-208/05, EU:C:2007:16, 31 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).
- 37 Nacionalinės nuostatos, draudžiančios darbuotojams valstybės narės piliečiams išvykti iš savo kilmės valstybės siekiant pasinaudoti teise laisvai judėti ar sulaikančios nuo tokio išvykimo, sudaro šios laisvės kliūtis, net jei yra taikomos neatsižvelgiant į atitinkamų darbuotojų pilietybę (žr., be kita ko, Sprendimo *Bosman*, EU:C:1995:463, 96 punktą; Sprendimo *ITC*, EU:C:2007:16, 33 punktą ir Sprendimo *Zentralbetriebsrat der gemeinnützigen Salzburger Landeskliniken*, C-514/12, EU:C:2013:799, 30 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).
- 38 Todėl Sutarties nuostatomis laisvo asmenų judėjimo srityje draudžiama bet kokia priemonė, kuri, nors ir taikoma nediskriminuojant dėl pilietybės, gali kliudyti Sąjungos piliečiams pasinaudoti pagal Sutartį garantuojamomis pagrindinėmis laisvėmis arba dėl kurios naudojimas jomis gali tapti mažiau patrauklus (šiuo klausimu žr. Sprendimo *Gouvernement de la Communauté française ir gouvernement wallon*, C-212/06, EU:C:2008:178, 45 punktą ir minėto Sprendimo *Casteels*, C-379/09, EU:C:2011:131, 22 punktą).
- 39 Vadinasi, Bulgarijos teisės aktų leidėjas, remdamasis savo nacionaline teise, turi kompetenciją nustatyti senatvės pensijos skyrimo sąlygas, jeigu jomis pareiškėjai nediskriminuojami dėl pilietybės ir teisę į senatvės pensiją turintiems asmenims nekliudoma naudotis Sutartimi garantuojamomis pagrindinėmis laisvėmis ir jie neatgrasomi nuo tokio naudojimosi.
- 40 Pagrindinėje byloje SDK 94 straipsnio 1 dalis vienodai taikoma visiems Bulgarijoje pagal darbo sutartį dirbusiems asmenims, todėl ja nediskriminuojama dėl atitinkamų darbuotojų pilietybės.

- 41 Kiek tai susiję su galimu pagrindinių laisvių ribojimu, pažymėtina, kad pagal šią nuostatą tam, kad būtų įgyvendinta teisė į senatvės pensiją, reikalaujama formaliai nutraukti socialinio draudimo įmokų mokėjimą, o tai pasireiškia profesinės veiklos nutraukimu. Teismo posėdyje Bulgarijos vyriausybė patvirtino, kad šiam reikalavimui įvykdyti pakanka labai trumpos vienos dienos pertraukos. Be to, iš apdraustojų neatimama teisė vykdyti tokią veiklą po teisės į senatvės pensiją įgyvendinimo ir jis gali kartu gauti šią pensiją ir vykdyti mokamą profesinę veiklą.
- 42 Iš tiesų, nors Bulgarijoje dirbančiam darbuotojui gali būti lengva taip nutraukti socialinio draudimo įmokų mokėjimą, savo judėjimo ar įsisteigimo laisvę įgyvendinančiam darbuotojui, vykdančiam profesinę veiklą kaip pagal sutartį ar savarankiškai dirbančiam asmeniui kitoje valstybėje narėje, tai padaryti gali būti sunku ar net neįmanoma. Kalbant konkrečiau, kitoje valstybėje narėje dėl šio nutraukimo galintys kilti administraciniai formalumai gali paskatinti ar net priversti darbuotoją, kurio padėtis panaši į S. Somova padėtį, sustabdyti savo profesinę veiklą nenustatytam laikotarpiui, ilgesniam nei pagal Bulgarijos teisės aktus reikalaujamas minimalus vienos dienos laikotarpis, kad pagal šiuos teisės aktus jam būtų skirta senatvės pensija.
- 43 Tačiau dėl tokio nutraukimo savarankiškai dirbančiam asmeniui gali būti sunku tęsti profesinę veiklą ir jo profesinė padėtis gali tapti nestabili, nes po šio nutraukimo jis neturėtų jokios garantijos, kad galės tęsti ankstesnį darbą arba susirasti kitą.
- 44 Kaip savo išvados 49 punkte pažymėjo generalinis advokatas, šiam darbuotojui vėl grįžus į darbą toks nutraukimas gali neigiamai atsiliiepti jo darbo užmokesčiui, karjeros raidai ir pareigų paaugštinimui, pavyzdžiui, jis gali netekti teisės į mokamas atostogas, priskyrimo prie tam tikro lygio ar stažo.
- 45 Vadinas, nacionalinė nuostata, kaip antai SDK 94 straipsnio 1 dalis, gali sukliudyti asmenims, gaunantiems senatvės pensiją pagal Bulgarijos teisės aktus, vykdyti profesinę veiklą kitoje valstybėje narėje ar atgrasyti juos nuo tokios veiklos vykdymo, todėl ja ribojamas laisvas judėjimas ir, be kita ko, SESV 49 straipsnyje įtvirtinta įsisteigimo laisvė.

Dėl ribojimo pateisinimo

- 46 Pagrindines laisves ribojanti priemonė leistina, tik jeigu ja siekiama Sutartį atitinkančio teisėto tikslo ir ji grindžiama privalomaisiais bendrojo intereso pagrindais. Tačiau tokiu atveju dar būtina, kad ši priemonė būtų tinkama užtikrinti siekiamo tikslo įgyvendinimą ir neviršytų to, kas būtina jam pasiekti (žr., be kita ko, Sprendimo *ITC*, EU:C:2007:16, 37 punktą ir Sprendimo *Wencel*, C-589/10, EU:C:2013:303, 70 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).
- 47 Pirmiausia pažymėtina, kad teismo posėdyje Bulgarijos vyriausybė patvirtino, jog apdraustasis neprarasdavo teisės vykdyti veiklą po teisės į senatvės pensiją įgyvendinimo ir galėjo kartu gauti šią pensiją ir vykdyti mokamą profesinę veiklą. Taigi tarp šios pensijos mokėjimo pagal Bulgarijos teisę ir nutrauktos mokamos profesinės veiklos nėra būtino ir tiesioginio ryšio.
- 48 Be to, teismo posėdyje Bulgarijos vyriausybė nurodė, kad nežinia, kokio tikslo siekiama šiuo visiškai formaliu reikalavimu nutraukti tokią veiklą, o galbūt jokio tikslo apskritai nėra. Ši vyriausybė pridūrė, kad tas reikalavimas buvo beprasmis ir nelogiškas, be to, nuostata, kurioje jis buvo įtvirtintas, savarankiškai dirbantiems asmenims nebetaikoma nuo 2012 m. sausio 1 d. ir šiuo metu Bulgarijoje svarstomas jos panaikinimas pagal darbo sutartį dirbančių asmenų atžvilgiu.
- 49 Taigi konstatuotina, kad minėtas reikalavimas nepateisinamas bendrojo intereso tikslu, kurio įgyvendinimą jis galėtų užtikrinti.

50 Atsižvelgiant į visus išdėstytus argumentus, į pirmąjį klausimą atsakytina: pagal SESV 49 straipsnį draudžiama valstybės narės teisės nuostata, kaip antai SDK 94 straipsnio 1 dalis, pagal kurią teisei į senatvės pensiją įgyvendinti nustatyta išankstinė sąlyga nutraukti socialinio draudimo įmokų, susijusių su kitoje valstybėje narėje vykdoma veikla, mokėjimą.

Dėl antrojo klausimo

51 Antruoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Reglamento Nr. 1408/71 45 straipsnis, 46 straipsnio 2 dalis ir 94 straipsnio 2 dalis laikytini imperatyvaus pobūdžio nuostatomis arba aiškintini kaip leidžiantys apdraustiesiems socialiniu draudimu, nustatant jų teises vienoje valstybėje narėje, pasirinkti, kad nebūtų atsižvelgta į draudimo laikotarpius, įgytus kitoje valstybėje narėje iki šio reglamento įsigaliojimo pirmojoje valstybėje narėje datos.

52 Nagrinėjant pirmiausia Reglamento Nr. 1408/71 94 straipsnio 2 dalį pažymėtina, kad pagal ją nustatant pagal šį reglamentą įgytas teises įskaitomi visi draudimo laikotarpiai ir, kur reikia, visi darbo pagal darbo sutartį arba gyvenimo laikotarpiai, įgyti pagal valstybės narės teisės aktus iki 1972 m. spalio 1 d. arba iki reglamento įsigaliojimo tos valstybės narės teritorijoje arba tos valstybės teritorijos dalyje.

53 Šios nuostatos privalomumas aiškiai matyti iš jos nedviprasmiškos formuluotės ir, be kita ko, iš redakcijoje lietuvių kalba pavartoto žodžio „įskaitomi“. Tokia išvada taip pat išplaukia iš kitų Reglamento Nr. 1408/71 kalbinių versijų, neleidžiančių abejoti dėl nurodytos nuostatos privalomumo.

54 Tokį pažodinį šio reglamento 94 straipsnio 2 dalies aiškinimą patvirtina nusistovėjusi Teisingumo Teismo praktika, iš kurios matyti, kad šio reglamento nuostatos, nustatančios taikomą teisę, yra užbaigta kolizinių normų sistema, dėl kurios nacionaliniai įstatymų leidėjai praranda įgaliojimus nustatyti savo nacionalinės teisės taikymo šioje srityje apimtį ir sąlygas, kiek tai susiję su asmenimis, kuriems ji taikoma, ir teritorija, kurioje galioja nacionalinės teisės nuostatos (žr., be kita ko, Sprendimo *van Delft ir kt.*, C-345/09, EU:C:2010:610, 51 punktą ir jame nurodytą teisinę praktiką).

55 Kadangi Reglamente Nr. 1408/71 numatytos kolizinės normos yra privalomos valstybėms narėms, juo labiau negali būti leidžiama, kad į šių normų taikymo sritį patenkantys apdraustieji socialiniu draudimu galėtų neutralizuoti jų poveikį, turėdami galimybę išvengti jų taikymo. Šiame reglamente numatytos kolizinių normų sistemos taikymas priklauso vien nuo objektyvios situacijos, kurioje atsidūrė suinteresuotas darbuotojas (Sprendimo *van Delft ir kt.*, EU:C:2010:610, 52 punktas ir jame nurodyta teismo praktika).

56 Dėl migruojančių darbuotojų Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, kad nei ESV sutartis, visų pirma jos 45 straipsnis, nei Reglamentas Nr. 1408/71 nesuteikia šiems darbuotojams galimybės iš anksto atsisakyti naudotis, be kita ko, šio reglamento 28 straipsnio 1 dalyje sukurtu mechanizmu (Sprendimo *van Delft ir kt.*, EU:C:2010:610, 53 punktas ir jame nurodyta teismo praktika).

57 Be to, kai Reglamente Nr. 1408/71 į jo taikymo sritį patenkantiems apdraustiesiems socialiniu draudimu suteikiama galimybė pasirinkti taikytiną teisę, tai yra numatyta tiesiogiai (Sprendimo *van Delft ir kt.*, EU:C:2010:610, 54 punktas ir jame nurodyta teismo praktika).

58 Taigi šio reglamento 94 straipsnio 2 dalis yra imperatyvaus pobūdžio. Nei valstybės narės, nei kompetentingos institucijos, nei į jo taikymo sritį patenkantys apdraustieji socialiniu draudimu negali nuo jos nukrypti.

59 Kalbant apie to paties reglamento 45 straipsnį ir 46 straipsnio 2 dalį, pažymėtina, kad jie taip pat yra imperatyvaus pobūdžio ir jų formuluotė nesuteikia jokios pasirinkimo teisės apdraustajam, kuriam šios nuostatos taikomos (pagal analogiją žr. Sprendimo *van Delft ir kt.*, EU:C:2010:610, 57 punktą).

Vadinasi, apdraustasis negali išvengti jų taikymo, net jei savo prašyme įgyvendinti teises į senatvės pensiją pagal vienos valstybės narės teisės aktus nenurodo draudimo laikotarpį, įgytų kitoje valstybėje narėje.

- 60 Šią išvadą patvirtina Reglamento Nr. 1408/71 84a straipsnio 1 dalis, pagal kurią įstaigos ir asmenys, kuriems taikomas šis reglamentas, privalo abipusiškai keistis informacija ir bendradarbiauti, kad būtų užtikrintas teisingas šio reglamento įgyvendinimas. Šiuo tikslu atitinkami asmenys kuo greičiau praneša kompetentingos valstybės arba gyvenamosios vietos valstybės įstaigoms apie visus jų asmeninės arba šeimyninės padėties pasikeitimus, kurie turi įtakos jų teisei gauti išmokas pagal šį reglamentą.
- 61 Iš to matyti, kaip savo pastabose raštu nurodė Airija, kad socialinio draudimo išmoką prašantis skirti asmuo, siekdamas gauti finansinės naudos, neturi teisės nurodyti ne visą savo profesinę patirtį ir draudimo laikotarpius.
- 62 Vadinasi, imperatyvus Reglamento Nr. 1408/71 45 straipsnio ir 46 straipsnio 2 dalies pobūdis neleidžia apdraustajam išvengti, kad valstybės narės, kurioje pateiktas prašymas skirti senatvės pensiją, kompetentinga institucija taikytų visų draudimo laikotarpių sumavimo taisyklės ir skaičiuotų faktinį šios išmokos dydį proporcingai draudimų laikotarpių, įgytų kitoje valstybėje narėje iki šio reglamento įsigaliojimo šioje pirmojoje valstybėje narėje, trukmei.
- 63 Atsižvelgiant į visus išdėstytus argumentus, į antrąjį klausimą atsakytina: Reglamento Nr. 1408/71 45 straipsnis, 46 straipsnio 2 dalis ir 94 straipsnio 2 dalis aiškintini kaip neleidžiantys apdraustiesiems socialiniu draudimu, nustatant jų teises vienoje valstybėje narėje, pasirinkti, kad nebūtų atsižvelgta į draudimo laikotarpius, įgytus kitoje valstybėje narėje iki šio reglamento įsigaliojimo pirmojoje valstybėje narėje datos.

Dėl trečiojo klausimo

- 64 Trečiuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Reglamento Nr. 1408/71 12 straipsnio 1 dalį reikia aiškinti taip, kad pagal ją draudžiama nacionalinės teisės nuostata, kaip antai SDK pereinamojo laikotarpio ir baigiamųjų nuostatų 9 straipsnio 3 dalis, nes joje numatytas trūkstamo draudimo stažo įgijimas sumokant draudimo įmokas, jeigu, kaip pagrindinės bylos aplinkybėmis, taip įgytas draudimo stažas sutampa su pagal kitos valstybės narės teisę įgytais draudimo laikotarpiais.
- 65 Šiuo klausimu iš atsakymo į antrąjį klausimą matyti, kad šio reglamento 45 straipsnis, 46 straipsnio 2 dalis ir 94 straipsnio 2 dalis yra imperatyvaus pobūdžio.
- 66 Vadinasi, pagal to paties reglamento 45 straipsnį Bulgarijos valdžios institucijos, skirdamos S. Somova senatvės pensiją pagal Bulgarijos teisės aktus, privalėjo atsižvelgti į Bulgarijoje ir Austrijoje įgytą draudimo stažą.
- 67 Iš tiesų, kaip matyti iš Teisingumo Teismo turimos bylos medžiagos, S. Somova Austrijoje įgyto draudimo stažo pakaktų kompensuoti laikotarpį, kurį S. Somova nebuvo apdrausta pagal Bulgarijos teisę. Kadangi taikant Reglamento Nr. 1408/71 45 straipsnį bendro S. Somova draudimo stažo Bulgarijoje ir Austrijoje būtų pakakę užtikrinti jai teisę į senatvės pensiją pagal Bulgarijos teisės aktus, Bulgarijos valdžios institucijos neturėjo teisės įpareigoti jos įgyti papildomą draudimo laikotarpį pagal SDK pereinamojo laikotarpio ir baigiamųjų nuostatų 9 straipsnio 3 dalį.
- 68 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, ir vadovaujantis atsakymu į antrąjį klausimą nereikia pateikti atskiro atsakymo į trečiąjį klausimą.

Dėl ketvirtojo klausimo

- 69 Ketvirtuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar tokiu atveju, koks susiklostė pagrindinėje byloje, pagal Reglamento Nr. 1408/71 12 straipsnio 2 dalį draudžiama valstybės narės teisės nuostata, leidžianti jai nutraukti senatvės pensijos mokėjimą ir išieškoti visas išmokėtas sumas. Be to, šis teismas klausia, ar, atsižvelgiant į Sąjungos teisėje galiojančius lygiavertiškumo ir veiksmingumo principus, turi būti išieškomos ir palūkanos, kai nacionalinėje teisėje nenumatytas palūkanų mokėjimas išieškant pagal tarptautinę sutartį išmokėtą pensiją.
- 70 Iš minėto reglamento 12 straipsnio 2 dalies matyti, kad valstybės narės teisės aktų nuostatos, reglamentuojančios išmokų sumažinimą joms sutapus su kitomis socialinės apsaugos išmokomis arba bet kuriomis kitomis pajamomis, iš esmės taikomos asmenims, gaunantiems išmokas iš šios valstybės narės.
- 71 Taip pat primintina, kad pagal Bulgarijos teisę leidžiama kartu verstis mokama profesine veikla ir gauti senatvės pensiją.
- 72 Šiomis aplinkybėmis pažymėtina, kad Reglamento Nr. 1408/71 12 straipsnio 2 dalis netaikoma pagrindinėje byloje nagrinėjama pajamų iš profesinės veiklos ir socialinės apsaugos išmokų sutapimui.
- 73 Todėl nereikia atsakyti į ketvirtąjį klausimą.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 74 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (pirmoji kolegija) nusprendžia:

- 1. Pagal SESV 49 straipsnį draudžiama valstybės narės teisės nuostata, kaip antai Socialinio draudimo kodekso (*Kodeks za sotsialnoto osiguryavane*) 94 straipsnio 1 dalis, pagal kurią teisei į senatvės pensiją įgyvendinti nustatyta išankstinė sąlyga nutraukti socialinio draudimo įmokų, susijusių su kitoje valstybėje narėje vykdoma veikla, mokėjimą.**
- 2. 1996 m. gruodžio 2 d. Tarybos reglamentu (EB) Nr. 118/97 iš dalies pakeistos ir atnaujintos redakcijos 1971 m. birželio 14 d. Tarybos reglamento (EEB) Nr. 1408/71 dėl socialinės apsaugos sistemų taikymo pagal darbo sutartį dirbantiems asmenims, savarankiškai dirbantiems asmenims ir jų šeimos nariams, judantiems Bendrijoje, iš dalies pakeisto 2006 m. gruodžio 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (EB) Nr. 1992/2006, 45 straipsnis, 46 straipsnio 2 dalis ir 94 straipsnio 2 dalis aiškintini kaip neleidžiantys apdraustiesiems socialiniu draudimu, nustatant jų teises vienoje valstybėje narėje, pasirinkti, kad nebūtų atsižvelgta į draudimo laikotarpius, įgytus kitoje valstybėje narėje iki šio reglamento įsigaliojimo pirmojoje valstybėje narėje datos.**

Parašai.